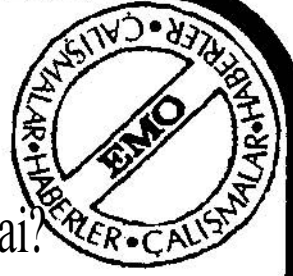

olay
lar
yorum
lar

Oda Başkanımız Bülent Oamai Atkırı Nükleer Enerji santrali ile ilgili olarak 7.5.1979 günü kamnoynna aşağıdaki açıklamayı yaptı

"Türkiye'nin ilk nükleer enerji santralının kurulmasını kesinleştirecek görüşmelerin 21 Mayıs 1979 günü başlayacağı haberlerinin basında yer alması üzerine, konuyu bugüne dek emekçi halk yararlarını gözeten bir gözle irdeleyen TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Türkiye çıkarlarına uygun önerilerini bir kez daha yinelemekte yarar görmektedir.

Bugün için elektrik enerjisi üretiminde kullanılabilecek su kaynaklarının % 8,5'nu ve linyit kaynaklarının ancak % 6'sını değerlendirebilen Türkiye'de nükleer enerji santrallerinin kurulmasına başlanması enerji sektöründe dışa bağımlılığı pekiştirecek ve emekçi halkın sırtındaki yükleri artıracak bir girişimdir.

işletme teknolojisi ve kullanacağı yakıt (zenginleştirilmiş uranyum) yönünden dışa bağımlı olan ve tesisi için en az 800 milyon dolar (22 milyar TL) döviz gerektiren bu yatırımın öteki doğal kaynaklarımızın geliştirilmesi için gerekli olan kredi olanaklarını azaltacağı ortadadır. Bu nedenle doğal kaynaklarımızın elektrik enerjisi üretimi için kullanılması ertelenecektir. Bugün su ve linyit kaynaklarımızın değerlendirilmesi için kredi vermeyen emperya-

list-kapitalist ülkelerin nükleer santral yapımı için kredi verme yansı içinde olmaları enerji sektöründe dışa bağımlılığı artırma isteklerinin somut bir göstergesidir. 1960'larda fuel-oil santrallerinin, 1970'lerde gaz türbinlerinin yapımı sırasında emperyalist ülkeler tarafından oynanan oyunlar bugün nükleer enerji santralleri alanında yinelenmektedir. Hükümet bu tuzağa düşmemelidir.

1986 yılında işletmeye alınması planlanan Akkuyu nükleer enerji santralının aynı yıl Türkiye elektrik enerjisi üretimine katkısı % 3 olacaktır. Yine 1986'da planlanan tüm yatırımlar eğer zamanında gerçekleşir ise su potansiyelimizin % 251, linyit potansiyelimizin ise % 57'si kullanılmış olacaktır. % 3 gibi küçük bir katkının elektrik enerjisi bunalımına çözüm getirmeyeceği açıktır. Ayrıca tüketim sanayinde sorumsuzca kullanılan elektrik enerjisinin denetlenmesi ile eşdeğer enerji halk yararına kolayca sağlanabilir.

Bu nedenle su ve linyit potansiyelinin büyük bir bölümünün kullanılmadan bekletiliyor olacağı 1986'larda nükleer enerji santralının Türkiye elektrikleştirme planında şim-

diden yer almaması gerektiği açıktır.

Ayrıca var olan 160 milyar kwh/yılı su ve linyit potansiyelimizin 150 milyar kwh'lık 1995 yılı elektrik enerjisi gereksinmesinden bile fazla olduğu göz önüne alınırsa nükleer enerji santrali seçeneğinin zaman-zamanda dahada çarpıcı bir biçimde ortaya çıkar.

Enerji sorununun çözümünü doğrultusunda getirilecek politika ve programlarına temelini kendi kaynaklarımıza ve gücümüze dayanmak olması ... >hn hareket eden Odamız Akkuyu nükleer enerji santrali projesinin, mühendislik hizmetlerinin, teknolojik altyapı ve girdilerinin, azami ölçüde yurt içinden karşılanmasını öngören bir program çerçevesinde 1996'lerde devreye girecek şekilde ertelenmesi gerektiğine inanmaktadır. Akkuyu nükleer enerji santralının zamanlaması ülke çıkarlarını gözeterek, emperyalizm ve yerli egemen güçlerin değil emekçi halkın gereksinimlerinin karşılanmasını hedefleyen bir enerji planlamasına bağlı olarak kesinleştirilmelidir."

Merkez Komisyonları kuruldu

Merkez Yönetim Kurulumuz geçen yıllarda olan komisyonların bazılarını devam ettirirken, yeni komisyonlar da oluşturarak, yeni dönem çalışmalarını başlattı. Enerji Komisyonu, Elektroteknik Ekipman Komisyonu, Elektronik ve Haberleşme Komisyonu, El Kitabı Komisyonu, Topraklama Komisyonu, Dökümantasyon-Araştırma-inceleme Komisyonu, İş Sağlığı - İş Güvenliği Komisyonu, TSE Komisyonu, Teknik Kongre Komisyonu, bu dönemde yeni üyelerin de katılımıyla çalışmalarını sürdürecekler.

AKKÖPRÜİŞYERİNDE ÜYE TOPLANTISI YAPILDI

Nisan ayında Türkiye Elektrik Kurumu Akköprü işyerinde 30 üyemizin katıldığı ve Ankara Şubesinin düzenlediği bir işyeri toplantısı yapıldı. Oda ve Şube çalışmalarının aktarıldığı toplantıda söz alan üyelerimiz TEK yönetiminin, çalışanların çeşitli ekonomik ve özlük sorunları karşısında kayıtsız kalan tutumunu eleştirdiler. Çalışanların yan ödemeler, ikramiye, terfi, fazla mesai, vb. haklarının zamanında tahakkuk ettirilmemesi, mevcut yasalara göre kazanılmış olan hakların bile TEK'de uygulamaya konulmaması yoğun eleştirilere neden oldu. Daha sonra Akköprü'de yaşanan özgül sorunlar ve çözüm önerileri tartışıldı. Akköprü'de çalışan üyelerimizin çeşitli sorunlarının çözüme ilişkin istemleri Ankara Şubesi Başkanı Haluk Tosun ve yazman üyesi Doğan Anakök'ün TEK Genel Müdürü Sayın Gültekin Türkoğlu ile yaptığı görüşmede dile getirildi.

TEKTE ÇALIŞAN ÜYELERİMİZ TOPLANDI

13.4.1979 günü Odamız lokalinde Türkiye Elektrik Kurumunda çalışan üyelerimizin katıldığı bir sohbet toplantısı düzenlendi. Toplantıyı Ankara Şubesi Başkanı Haluk Tosun yönetti. Oda ve Şube çalışmaları konusunda bilgi verilmesinden sonra TEK'in örgütlenme şeması, yeni örgütlenme modelleri, TEK'in en küçük birimlerine kadar uzanan yapısal darboğazları ve tüm bunlarla ilintili olarak gelişen personel politikası ve çalışanların sorunlarının ele alındığı bir çalışma konusunda toplantıya katılan üyelerimizin görüş ve önerileri alındı. Daha sonra söz alan üyelerimiz TEK'te çalışanların çeşitli sorunlarına ilişkin görüşlerini bildirdiler. Yan ödemelerin geciktirilerek ödenmesi, 1978 yılında işe girenlerin ikramiyelerinin bir türlü ödenmemesi, çalışanlar arasında ay-

rıcılığı körüklediği belirtilen büyük proje zamlarının tüm çalışanlara verilmesi yönünde Genel Müdürlükçe etkili girişimlerin yapılmaması, yasalarda açıkça belirlenen giyecek, yakacak gibi yardımların çeşitli Daire Başkanlıkları arasında belirgin ayrımlar gözetilerek uygulanması, yemeklerin nitelik ve besin değerinin çok düşük düzeyde olması, sorunlar ve TEK yöneticilerinin bu sorunlar karşısındaki kayıtsızlığı yoğun eleştirilere neden oldu. Bu arada TEK'de son günlerde rastlanan ve çalışanların yasal demokratik örgütlerinin etkinliklerini bastırmaya yönelik girişimler kınandı. Toplantıda ayrıca Bayındırlık Bakanlığınca hazırlanan "Teknik eleman tazminat yasası taslağı" konusunda bilgi verildi.

TESTAŞ'LA GÖRÜŞÜLDÜ

24.5.1979 günü Ankara Şubesi Başkanı Haluk Tosun ve Şube Elektronik Sanayi komisyonu başkanı Budak Dilli TESTAŞ Genel Müdürü Sayın Yıldırım Alptürk'ü ziyaret ettiler. Yapılan görüşmede TESTAŞ'ın sorunları, genel olarak Türkiye'de elektronik sanayinin sorunları konusunda Sayın Alptürk arkadaşlarımıza bilgi verdi. Odamızın elektronik sanayi alanında yapmayı planladığı çalışmalar konusunda TESTAŞ'ın katkılarının sağlanması yönünde Odamız temsilcileri önerilerde bulundu.

ANKARA ŞUBESİ, TEKNİK EĞİTİM SEMİNERLERİ DÜZENLEYECEK

Ankara Şubemiz geçen dönemlerde sürdürdüğü sürekli mesleki eğitim seminerleri programını bu yıl çeşitli teknik zorluklar nedeniyle Eylül ayında başlatacak. Seminer programında şu konular yer alıyor.

1. Elektrik sistemlerinde kullanılan

- YG teçhizatının saha izolasyon testleri (Ali TÜRKCAN, İsmail KORKMAZ),
2. Elektriksel izolasyon malzemele-
rinin tanıtımı, çeşitli tipleri ve
uygulamaları (Ali TÜRKCAN,
Cenap FİŞEK),
 3. Güç Elektroniği (Cemil ARI-
KAN, Aydın ERSAK, Atilla
ELMASLI),
 4. YG Tesislerinde Topraklama,
(Erdoğan GÜNER, Ali TÜRK-
CAN),
 5. Bilgisayarlar ve uygulama alan-
ları (Güney GÖNENÇ, Yüksel
TARHAN),
 6. Enerji iletimi hatları üzerinden
haberleşme (İsmet ERKMEN),
 7. Elektronik enstrüman sistemleri.

TEMSİLCİLİKLER BÖLGE TOPLANTISI YAPILDI

14.4.1979 günü Adana'da Ankara Şubesi Yönetim Kurulu adına Ahmet Albayrak'ın katıldığı ve yönettiği ilk Temsilcilikler bölge toplantısı düzenlendi. Toplantıya Mersin, Kahramanmaraş, Adana temsilcilerimiz katıldı. Oda çalışmalarını konusunda bilgilendirilmeden sonra OMDU vize sorunu vd. temsilcilik sorunları konusunda görüşler belirtildi. Toplantının ağırlık noktası temsilcilerin ortaklaşa paylaştıkları Bölgesel temsilcilik kurallarının bir an önce oluşturulması öneriydi.

SEYDİŞEHİR'DE SORUNLAR TARTIŞILDI

31.3.1979 günü Odamız Ankara Şubesi adına yazman üye Doğan Anakök ve yönetim kurulu üyesi Nesip Aral TMMOB'a bağlı bazı odaların düzenlediği Seydişehir Alüminyum Tesislerinde çalışan mühendislerin çeşitli özlük sorunlarına ilişkin olarak yapılan toplantıya katıldılar. Toplantıda sendikalaşma, yan ödemeler, fazla mesai, vardiya

sorunu, vergi yasası, vb. teknik ele-
man sorunları konusunda TMMOB
görüşleri aktarıldı. Üyelerimizin oda
çalışmalarına ilişkin görüş ve öneri-
leri alındı. Üyelerimizin özellikle
Oda dergisinin adreslerine ulaşma-
ması ve aidat borçları konusunda
eleştirileri oldu.

TÜRKİYE ULAŞIM POLİTİKASI AÇISINDAN İSTANBUL'UN ULAŞIM SORUNU

Elektrik, İnşaat ve Kimya Mühendisleri Odaları ile Mimarlar Odası İstanbul Şubelerince düzenlenen, Türkiye Ulaşım Politikası Açısından İstanbul'un Ulaşım Sorunu konulu panel 14 Nisan 1979 günü yapıldı. Konuşmacı olarak: Aytekin Kotil (İstanbul Belediye Başkanı), Doç. Dr. Ahmet Keskin (İTÜ Mimarlık Fakültesi), Atilla Alpöge (Ulaşım uzmanı), Uğur Dinçer (inşaat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Başkanı), Rıza Akçan (Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi), Şaban Ormanlar (Mimarlar Odası) ve Mürşit Pekin (Kimya Mühendisleri Odası) katıldıkları paneli Mete Akalın yönetti.

Emperyalizme bağımlı, çarpık bir toplumsal yapının hüküm sürdüğü ülkemizde bu yapı hayatın her alanında vansımakta ve her alanda

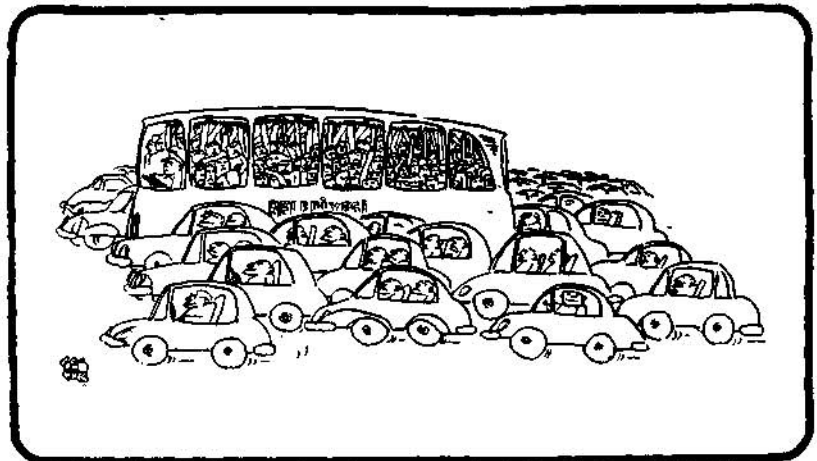
içinden çıkılmaz sorunlar yaratmaktadır. Bunlardan birisi de İstanbul'un ulaşım sorunudur, özellikle 1950'lerde başlayan kentleşme, yapısı nedeni ile sağlıksız gelişmiş ve bu günlere gelinmiştir. Meseleye daima trafik açısından bakılarak ulaşım sorunu çözümlenmeye çalışılmıştır.

Paneldeki konuşmacılar ulaşım alanındaki oyunları, çıkarıcı ve faydacı yaklaşımları sergilemişler, toplu taşımadan yana öneriler getirmişlerdir.

İstanbul Şubemiz adına panele Rıza Akçan "İstanbul'un Kitle Ulaşım Sorunları Açısından Sirkeci-Halkalı Banliyösü" konulu bildirisi ile katılmıştır. Bildiri özetle şöyledir:

"Banliyö taşımacılığı diğer ulaşım araçlarına göre en ekonomik olanıdır. Türkiye'de taşınabilen toplam banliyö yolcusunun % 50'si Sirkeci-Halkalı banliyösünde gerçekleşmektedir. Tokyo Metropolitan bölgesinde toplam yolcunun % 52'si banliyö ile taşınırken, İstanbul'da bu pay % 8'dir. Banliyö taşımacılığında kitle ulaşımı yönünde bir tercihin yapılmadığı açık bir biçimde görülmektedir.

Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi olarak görüşümüz; kitle ulaşım ilkelerine bağlı olarak TCDD'nin banliyö işletmeciliğinde kısa ve uzun vadeli çözüm önerileri-

nin araştırılıp, tartışılarak derhal uygulamaya sokulmasıdır.

İZMİR ŞUBESİNDE KONFERANS DÜZENLENDİ

EMO İzmir Şubesi lokalinde 13.4. 1979 tarihinde "TÜRBO-ALTERNATÖR İMALATINDA MEYDANA GELEN SON TEKNOLOJİK GELİŞMELER" konulu bir konferans yapılmıştır.

Konferans, üyemiz Ege Üniversitesi öğretim görevlisi Dr. Müh. Necmettin Özdeni tarafından verilmiştir.

Üyelerimizin ilgiyle izlediği konferansta 2000 yılına kadar olan dönemde türbin ve jeneratör imalatında olabilecek gelişmeler bu gelişmelerin gerçekleştirilmesinde karşılaşılabilecek problemler ve bunların çözümleri konularında bilgi verilmiştir. Üyelerimiz konferansı izledikten sonra bu tip çalışmalardan duydukları memnuniyeti ve yenilerini beklemediklerini dile getirmişlerdir.

ŞUBELERİMİZİN YAPTIĞI GELENEKSEL GECELER İLGİ GÖRDÜ

Ankara, İstanbul ve İzmir Şubelerince geleneksel olarak düzenlenen geceler bu yıl da büyük ilgi gördü. 19 Ocak 1979'da İstanbul'da yapılan geceye 700, 6 Nisan 1979'da İzmir'de yapılan geceye 300, 11 Mayıs 1979'da Ankara'da yapılan geceye 300 dolayında üye ve konuk katıldılar.

İstanbul'da düzenlenen gecede meslek yaşamında 25. yılını doldurmuş Bülent Cedetaş, Falih Kaya Önder, Baki İdemen, A. Gütekin Yıldız, Kamuran Karaman, Nusret Alperöz, İsmail Akyüz, Hüseyin Onat, 40. yılını dolduran Fethi Anman, Halit Artunar'a EMO tarafından hazırlanan plakette ve firmalarca çeşitli hediyeler verildi.

TMMOB 1 Mayıs'ın kutlanmasıyla ilgili basın açıklaması yaptı

Yüzyıla yakın bir süredir bütün ülkelerin işçi sınıflarının ve emekçi yığınların egemen güçlere karşı mücadelesini simgeleyen ve Türkiye'de uzun mücadeleler sonucu kazanılan 1 Mayıs'ı birlik, dayanışma, ezilenlerin ezenlere karşı mücadele günü olarak kutlama hakkının kısıtlanmasına tüm aydın ve demokratların karşı çıkmasının güncel bir görev olduğu vurgulanan açıklamada şöyle denilmektedir:

"1 Mayıs, tüm dünyada yüzyıla yakın bir süredir bütün ülkelerin işçi sınıflarının, emekçi kitlelerinin egemen güçlere karşı yürüttükleri mücadeleyi simgeleyen ve aralarındaki bağı, dayanışmayı pekiştiren gündür. 1 Mayısları bu anlamıyla kutlama hakkını Türkiye'de işçi sınıfı kendi devrimci mücadelesinin geliş-

me sürecinde elde etmiştir. Bu hakkı engellemeye yönelik her türlü baskıya karşı mücadele etmek işçi sınıfının olduğu gibi onların yandaşları olan farklı emekçi kesimlerin, öte yandan aydınların, demokratların da güncel görevidir. Bu göreve daha güçlü olarak sarılmak, bir yanda faşist saldırıların, anti-demokratik baskıların gittikçe yoğunlaştığı diğer yanda tüm emekçilerin giderek daha da hızlı yoksullaştığı 1979 Mayıs'ında özel bir önem kazanmaktadır.

Yıllardır mühendis-mimar kitlesinin ekonomik-demokratik mücadelesini işçi sınıfı mücadelesiyle kaynaştırma çabasında olan TMMOB 1 Mayıs'ın kutlanması hakkının vazgeçilmez olduğu görüşündedir. 1 Mayıs'ların kutlanmasının günün koşulları

öne sürülerek yasaklanması, DİSK'in, bağlı sendikaların ve demokratik kitle örgütlerinin aranması ve aralarında DİSK başkanının da bulunduğu yüzlerce kişinin gözaltına alınması olayı gerici-faşist güçlerin işine yaramaktadır. Sıkıyönetimin kapsamına doğu illerinin alınması ve gerekçesinin genişletilmesi bu olayla birlikte değerlendirildiğinde hakim sınıfların amaçlarını açığa çıkarmaktadır.

Bütün bu çabalar elbette şimdiki iktidar sahiplerine şeref kazandırmayacaktır. Halkımız demokrasi nutukları ile iktidara gelenlerin gerçek yüzünü böyle olaylarla daha iyi anlamaktadır.

TMMOB bütün üyelerine ve kamu oyuna DİSK yöneticileri ile omuz omuza oluğunu duyurmayı görev bilmektedir. DİSK yöneticileri yalnız değildir.

1 Mayıs'lar Türkiye işçi sınıfının ve tüm demokrat güçlerin kararlı mücadelesi ile kutlanmaya başlamıştır ve 1979 yılının 1 Mayıs'ı da en ağır baskılara rağmen ülkenin her köşesinde en yaygın bir biçimde kutlanacaktır."

TMMOB

7.5.1979 günü basına yaptığı açıklamada tüm 1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılmasını ve 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak yasallaşmasını istedi

İşçi ve emekçilerin uluslararası dayanışma ve birliktelik günü olan 1 Mayıs, 1979'da, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de kutlandı. 1 Mayıs'ı önlemeye yönelik tüm baskılara karşı, Türkiye'nin dört bir yanında en geniş emekçi yığınlarının katılımı ile kutlama törenleri düzenlenmiştir. Bu toplantılar halkımızın emperyalizme, faşizme, şövenizme karşı kararlı direnişinin birer simgesi olmuştur.

1 Mayıs 1979 öncesi ve sonrasında içlerinde DİSK ve siyasi parti yöneticilerinin de bulunduğu yüzlerce kişi tutuklanmıştır. Tutuklananlar arasında TMMOB üyeleri ve Birliğimize bağlı Makina Mühendisleri Odasının yöneticileri de bulunmak-

tadır. 1 Mayıs sonrasında da baskılar sürmüştü, Birliğimize bağlı İnşaat Mühendisleri Odasının Ankara Şubesi, yöneticilerinin bulunmadığı bir anda kapısı kırılarak aranmıştır. Gündeme getirilen baskı uygulamaları, önümüzdeki günlerde, bu tür baskıların yoğunlaşacağı izlenimini vermektedir.

TMMOB, tüm 1 Mayıs tutuklularının serbest bırakılmasını, 1 Mayıs'ın işçi Bayramı olarak yasallaşmasını istemektedir. Türkiye Mühendis ve Mimarları ve onların örgütü TMMOB, demokratik hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi için üzerine düşen görevleri yerine getirmeye devam edecektir.

TMMOB Mersin, İstanbul ve İzmir'de nükleer enerji panelleri düzenledi

MERSİN

TMMOB'nin nükleer enerji santrallerinin zamanlama ve gündeme getiriliş biçiminin yanlışlığını ve ülke çıkarlarına aykırılığını kamuoyuna açıklamak üzere başlattığı kampanyanın bir parçası olan seri panellerden ilki Odamız yöneticiliğinde 21 Nisan 1979 günü Mersin Belediyesi nikah salonunda yapıldı.

Fizik Mühendisleri Odası Başkanı Mustafa GÜlenç'in yönetiminde yapılan panele;

Sait Kozacıoğlu (Mimarlar Odası)
Yüksel Birdal (Elektrik Mühendisleri Odası)

önder öner (TEK)
Suphi Şahin (TEK)
İsmet Dağlı (Turizm ve Tanıtma Bakanlığı)

konuşmacı olarak katıldılar.

Çok sayıda izleyicinin dikkatle izlediği panelde konuşmacılar genellikle elektrik enerjisi üretiminde dışa bağımlılıktan kaçınılmasını, enerji bunalımının çözümünde emperya-

list-kapitalist sistemin önerilerinin değil kendi çıkarlarımıza uygun çözümlerin aranması gerektiğini belirttiler. Akkuyu Nükleer Enerji Santralının, yer seçimi yönünden de hatalı olduğunun savunulduğu panelin sonucunda izleyiciler bu tür panellerin Mersin'in tüm ilçelerinde yapılmasının çok yararlı olacağını belirttiler.

ANKARA

TMMOB'nin düzenlediği Nükleer

Enerji Panellerinin ikincisi 24 Nisan 1979 günü Ankara'da DSİ toplantı salonunda yapıldı. TMMOB Başkanı Teoman öztürk'ün yönettiği panele konuşmacı olarak TEK Nükleer Enerji Eğitim ve Planlama Dairesi Başkanlığından Sn. Dr. Ahmet Küçükçuoğlu, ODTÜ öğretim üyelerinden Sn. Dr. Kemal İnan, EMO adına Sn. Mustafa Geçek, TMMOB adına, Sn. Bülent Damar, Turizm ve Tanıtma Bakanlığından öcal Ataman, TİB adına da Sn. Aybars Çağlayan katıldılar.

Panel, TMMOB Enerji Komisyonunun hazırladığı Nükleer Enerji Raporunun özetinin sunulmasıyla başladı. Konuşmacılar, özel olarak ülkemizde kurulması için çalışmaların yürütüldüğü nükleer enerji santralini, ülkemizdeki diğer birincil enerji kaynaklarının, nükleer enerjinin dünya enerji üretimindeki yerinin değerlendirmesini de yaparak tartıştılar. Tartışmalar sonucu açılığa kavuşan başlıca noktaları şöyle sıralayabiliriz.

1) Dünya enerji üretiminde nükleer enerji üretiminin önemli bir yeri vardır. Ülkemizde de diğer birincil enerji kaynaklarının kullanımına bağlı olarak nükleer enerji üretimine geçilmesi kaçınılmazdır.

2) öz kaynaklarımızın 2000 yıllarında tümüyle tükeneceği savı, henüz doğru bir kaynak envanteri çıkarılmaması ve yapısal hale gelen gecikmeler nedeniyle gerçekçi değildir.

3) Finansman kısıtlarını da gözönüne alan ve öz kaynakların kullanımına öncelik veren bir ulusal enerji planı ivedilikle saptanmalıdır.

4) Dünyada 1995'lerde bir nükleer yakıt darboğazı beklenmektedir. Bu beklentiyi, nükleer yakıt üreten başlıca tekellerin yetkili sözcüleri sık sık dile getirmişlerdir.

5) Nükleer enerji santralının finansman gereksinimi, enerji kesimint

TMMOB Nükleer Enerji Panelleri ilgiyle izlendi.

ayrılan iç ve dış kaynakları hızla yutacak ölçüde büyüktür. Bu yüzden nükleer santral kurulması, öz kaynakların kullanımını önemli ölçüde geciktirecek ve engelleyebilecektir.

6) Nükleer enerji santralının zamanlaması, ulusal enerji planlaması içinde, teknolojik ve ekonomik bağımlılıkları en aza indirecek koşullar hazırlandıktan sonra yapılmalıdır.

teciler Cemiyeti Konferans Salonunda yapıldı. Beş yüze yakın izleyicinin katıldığı ve yöneticiliğini İstanbul Şubemiz Başkanı Selçuk Esenin yaptığı panelde konuşmacı olarak Prof. Nejat Aybers (İTÜ Nükleer Enerji Enstitüsü), Doç. Dr. Kemal İnan (ODTÜ), Bülent Damar (EMO), Aybars Çağlayan (Tüm İktisatçılar Birliği), Mustafa Güleç (Fizik Mühendisleri Odası) yer aldılar.

izleyicilerin büyük bir ilgiyle izlediği panelde genellikle birleşilen nokta elektrik enerjisi üretiminin dışa bağımlılıktan kurtarılması gerekliliği idi. Bir konuşmacının nükleer enerji santralden yapımının kaçınılmaz olduğunu savunmasına karşın, konuşmacıların önemli bir bö-

İSTANBUL

TMMOB Enerji Komisyonunun Odamız yürütücülüğünde hazırlanmış olduğu Nükleer Enerji Raporu üzerine düzenlenen panellerin üçüncüsü 28 Nisan 1979 günü İstanbul Gaze-

İstanbul'da yapılan Nükleer Enerji Paneline katılan konuşmacılar: (Soldan sağa) Bülent Damar, Selçuk Eten, Ayban Çağlayan, Nejat Aybers, Kemal İnan.

lümü ülkemiz koşullarına uygun bir elektrik enerjisi planlaması yapılması, doğal kaynaklarımızın geliştirilmesi ve ancak bunun sonucunda ortaya çıkabilecek tabloda nükleer enerji santrallerinin yer alabileceğini belirttiler.

Konuşmacıların özellikle vurgulandıktan noktalarından birisi ise bugün elde bulunan verilerle 1995 yılına değin nükleer enerji santrallerine gerek olmadığı idi.

Yaklaşık olarak üç saat süren konuşmalardan sonra izleyicilerin çok sayıdaki soruları da konuşmacılar tarafından yanıtlandı.

İZMİR

TMMOB tarafından düzenlenen "Nükleer Enerji" panellerinden biri

de 29 Nisan 1979 tarihinde İzmir'de yapıldı. EMO İzmir Şubesi Başkanı Yüksel Levendoğlu'nun yönetiminde yapılan panele Dr. Ahmet Kütükçüoğlu (TEK), Dr. İsmet Uskurt (Ege Üniversitesi), Teoman Alptürk (TMMOB), Mustafa Geçek (EMO) ve Aybars Çağlayan (TİB) konuşmacı olarak katıldılar.

TMMOB Nükleer Enerji raporunun özetlenmesi ile açılan panelde ilk iki konuşmacı Nükleer Santrallerin savunma görüşleri ortaya koydular. Türkiye'de bilinen klasik enerji kaynaklarının 1995 yıllarında tükeneceği görüşünden hareket eden bu konuşmacılar, nükleer santrallerin kurulmasında geç bile kalındığını, bu çağdaş teknolojinin ve temiz enerjinin mutlaka getirilmesi gerektiğini savunmaya çalıştılar.

Diğer konuşmacılar ise elektrik

üretmekten başka bir amacı olmayan nükleer santrallerin çok daha karmaşık dış bağımlılıklar içerdiğini, yapım döneminde aynı kapasitedeki kömür yakıtlı bir santralagöre üç kat, hidrolik santrale göre de beş kat daha pahalı olduğunu, klasik doğal kaynaklarımızın alternatif üretim biçimleri aranacak ölçekte değerlendirilemediğini, nükleer santrallerin sadece nükleer teknolojinin ürünü olan pahalı bir üretim biçimi olduğunu ve bu yolla Türkiye'ye nükleer teknolojinin getirilemeyeceğini vurguladılar.

Dikkatli izleyicilerin ayrıntılı soruları ile canlılık kazanan panelde, emek-doğal kaynak ve bağımlılık ilişkileri içinde değerlendirilen bu özet görüşler sonucunda, Nükleer Santrallerin mevcut risk ve maliyet içerikleri nedeniyle bir süre daha ertelenmesi gereği çarpıcı bir şekilde ortaya konmuş oldu.

TMMOB Nükleer Enerji Raporu Sonuçları

TMMOB'de oluşturulan Nükleer Enerji Komisyonu bir yılı aşkın süredir devam eden çalışmalar sonucunda Nükleer Enerji üzerine aşağıda belirtilen sonuç ve önerilerle biten bir rapor hazırlamıştır.

'Türkiye gibi geri bırakılmış, bağımlı, kapitalist yapıya sahip ülkelerin egemen sınıfları bunalımlardan kurtulmanın çarelerini emperyalist sistem içerisinde ararlar. Nükleer santral yapımı konusunda da aynı olgu tekrarlanmakta, sistemin amaçlarına uygun davranış tercih edilmektedir. Enerji bunalımının belli bir çözümleyicisi olacağı iddiasıyla, emperyalist tekellerin önerisi

doğrultusunda kısa dönemli karlı bir sömürü aracı olarak nükleer santraller gündeme getirilmektedir. Böylece enerji sektöründe tekellerin pazarı genişlemekte, ülkenin dış bağımlılığı artmakta ve emperyalizmin sömürüsü yoğunlaştırılmaktadır. Genelde gereksinme duyulan krediler için kapı kapı dolaşılırken, salt bir nükleer santral yatırımı için finansman sağlanması, kredi kaynaklarını bulan ve kullanımını yönlendirenin temelde emperyalist karar mekanizmaları olduğu gerçeğini ortaya koyar. Ote yandan nükleer yakıt üretimi darboğazı, kaynaklarını kullanmamış Türkiye'nin nükleer enerji üretimini sektöre uğratabile-

ceği gibi, emperyalizmin doğrudan siyasal şantaja başvurmaya da olanak sağlayabilecektir.

Nükleer enerji sorunu ve bu konuda getirilecek öneriler, genelde, enerji sorununa sağlıklı bir yaklaşımla mümkündür. Bu doğrultuda önerilerimiz şunlardır:

1. Enerji sorununun çözümü doğrultusunda geliştirilecek politika ve programlarda, temel ilke kendi kaynaklarımıza ve gücümüze dayanmak olmalıdır. Bu amaçla, teknolojiye, mühendislik hizmetlerinde ve planlamada dış etkilere arınılmalı, emperyalist karar odaklarıncan onanmış politikalar değil, ülke çıkarları-

m gözeten politikalar uygulanmalıdır.

2. Linyit ve hidroelektrik santralleri yatırımlarında gecikmeleri giderici önlemler alınmalı, bu yatırımların yerli teknik güçle çağdaş teknolojiye uygun bir düzeyde gerçekleştirilmesi hedeflenmelidir.

3. Doğal kaynakların kesin envanteri çıkarılmalı, kaynakların eşgüdümüne dayalı araştırılmasına ve geliştirilmesine yönelik kapsamlı programlar oluşturulmalıdır, jeotermal enerji, güneş enerjisi gibi enerji kaynaklarından yararlanma doğrultusundaki çalışmalar yoğunlaştırılmalı, başlıca enerji hammaddelerinden olan kömürden geniş ölçekte yararlanabilmek için, ileri kömür tek-

nolojilerine geçilmelidir.

4. Enerji kaynaklarının tümüyle devlet denetimine alınması esas olmalıdır. Bunun için madenler üzerindeki mülkiyet sorunu kamu lehine kesinlikle çözülmeli, petrol arama, çıkarma, dağıtma işleri yalnız devlet eliyle yapılmalı ve özellikle petrol politikalarını yönlendirme amacıyla kurulmuş Uluslararası Enerji Ajansı'ndan çıkılmalıdır.

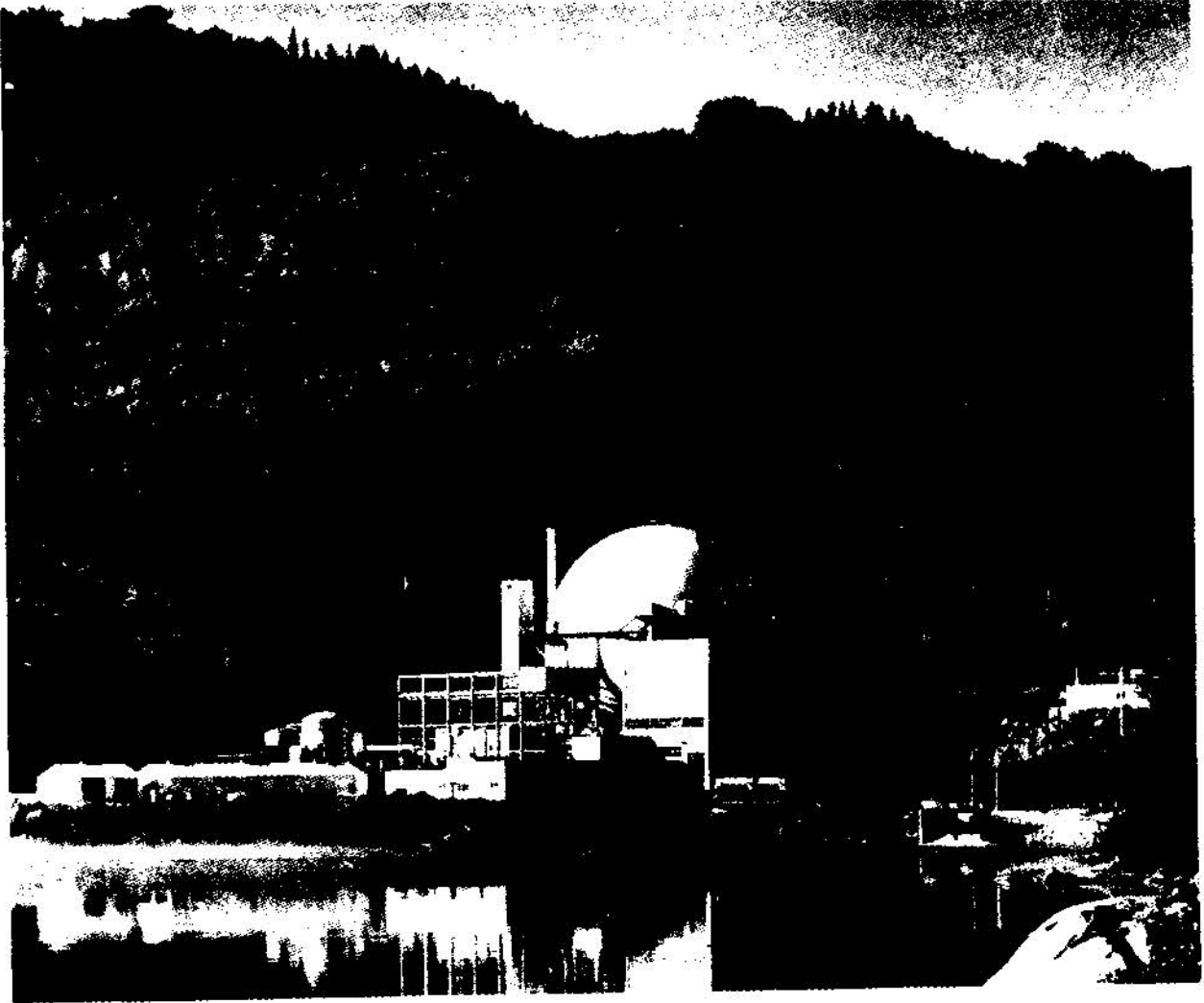
Türkiye enerji sorununa böylesine bir perspektifle yaklaşım esas olmalı ve nükleer santraller bu bağlamda değerlendirilmelidir. Sorun nükleer teknolojinin reddi veya inkarı sorunu değil, nükleer santrallerin ülke çıkarlarına uygun olmayan zamanlama ve gündeme getiriliş biçimine

karşı çıkmak sorunudur.

Bu kapsamdaki bir incelemenin nükleer santrale ilişkin değerlendirme ve irdelemelerinden çıkan başlıca sonuçlar, özetle şunlardır:

1. Birincil enerji kaynakları değerlendirildiğinde elektrik enerjisi talebi açısından, 1995'lerden önce nükleer kaynaklı üretime gerek yoktur. Ayrıca ileri sürülen enerji darboğazına çözüm getireceği savı uzun vade açısından da geçersizdir. Devreye gireceği 1986 yılındaki katkısı % 3.3'tür; daha sonraki yıllarda ise üretime katkısı küçük oranlarda ve sınırlı artma gösterecektir.

2. Zenginleştirilmiş yakıt sürekli dış

Nükleer santraller; emperyalizmin perili köşkləri

kaynaklardan sağlanacağından, döviz tüketicisi bu etken olumsuz işletme koşulları yaratabilecek niteliktedir. Ayrıca santralin devreye gireceği yıllarda dünya ölçeğinde genel bir yakıt sıkıntısı çıkması olasılığı güçlüdür.

3. Katı radyoaktif artıkların ve kullanılmış yakıtın depolanması sorunu, süreklilik taşıyan bir çözüme bağlanmamıştır. Bu belirsizlik, işletmenin belli bir evresinden sonra çevre ve insan sağlığı açısından doğacak tehlikelerin nedenini oluşturmaktadır.

4. Nükleer santral işletmesinin gereksindiği teknik hizmetin nitel ve nicel yönden ön koşulları oluşturulmamıştır. Giderilmesi düşük olasılık gösteren bu biçimlenme eksikliği, yabancı işletmeci ve bakımcı istihdam edilmesi zorunluluğunu doğuracaktır. Malzemenin yedeklenmesi sorunuyla birlikte bu durum, enerji arzında güvenilirliği azaltacak etkenlerdendir.

5. Nükleer santralin kuruluş ve işletme maliyetleri çok yüksektir. 600 MVW'lık nükleer santrala yapılacak harcamayla, en az iki buçuk katı güçte termik ya da dört buçuk katı güçte hidroelektrik santral kurulabilir. On yıllık işletme sonunda kendisini yineleyecek kadar döviz tüketecek nükleer santral, ayrıca, konvansiyonel santral yatırımlarının gerektirdiği harcamaların kısılmasına ve böylece gecikmelere de neden olacaktır.

Bu kapsamdaki bir incelemeyle nükleer santrala belli bir süre daha gerek duyulmayacağı görülüyor. Oysa santral ihalesi sonuçlanma aşamasındadır ve geri dönüşü giderek olanaksızlaşacaktır. Nükleer santral etüdleri çok önceleri başlatılmış olmakla birlikte, bir enerji planlaması faktörü olarak ele alınmadığından, bu üretim kaynağının kurulmasına geçilmesi zorlama bir girişim sayılmalıdır. Bu zorlamada TEK'in ilgili

Daire Başkanlığının payı ne ölçüdedir bilinmez ama, yapım ve yakıt yönünden tümüyle dış kaynaklara bağlı kalmak zorundaki bu yatırımın, pazarlama sıkıntısı çeken firmaların imdadına yetiştiği de gerçektir. İsveç eski enerji bakanı, ASEA-ATOM'un yaşama şansının siparişe bağlı kaldığını belirtmişti^(*). Aslında bu girişimin TEK'in diğer daireleri ve enerji sektöründeki yatırımcı kuruluşlarca da benimsenmediğini belirtmek yerinde olacaktır. Dünya Enerji Konferansı Türk Milli Komitesince Kasım 1978'de düzenlenen Türkiye 3. Genel Enerji Kongresindeki tartışmalarda bu durum açıkça görülmüştür. Enerji Bakanlığı ise umduğu "nükleer santral gereklidir" onayını bu kongreden alamamıştır. Nükleer santral üzerindeki İsrarların "yenilikçi" anlayışlardan kaynaklandığını düşünmek yerinde bir yaklaşım sayılmamalıdır.

Tüm bu olgulardan hareketle, nükleer alanda başlıca öneriler şöyle sıralanabilir:

1. Akkuyu Nükleer Elektrik Santrali Projesi, mühendislik hizmetlerinin, teknolojinin altyapı ve girdilerinin azami ölçüde yurt içinden karşılanmasını öngören bir program dahilinde, 1995'lerde devreye girecek şekilde ertelenmelidir. Akkuyu NES'in zamanlaması, ülke çıkarlarını gözetken, emperyalizm ve yerli egemen güçlerin değil, emekçi halkın gereksinimlerinin karşılanmasını hedefleyen bir enerji planlamasına bağlı olarak kesinleştirilmelidir.

2. Atom Enerji Komisyonları (AEK) her ülkede nükleer alandaki çalışmaları denetleyen, teknolojiye araştırma ve geliştirme çalışmalarını sürdüren kuruluşlardır. Türkiye'de AEK bu işlevleri yerine getirebilecek niteliklere kavuşturulma doğrultusunda yeterli bilgi, ekipman ve kadro ile donatılmalıdır. Ayrıca bu kuruluşun ve bağlı örgütlerinin demokratikleştirilmesi güncel bir gereksinimdir.

3. İTÜ, ODTÜ ve BÜ'de nükleer enerji konusunda yapılan eğitim ve araştırmaların Akkuyu projesine katkısı olmamıştır. Nükleer mühendislik öğretim ve eğitiminin, nükleer santral teknolojisinin gerektirdiği asgari bilgi ve deneyim düzeyine çıkarılabilmesinin olanakları aranmalıdır. Bu amaçla, Türkiye'de, gelecekte uygulanabilecek bir nükleer elektrik enerjisi programı gözönüne alınarak, üniversitelerin bünyesinde tüm gerekli koşullar oluşturulmalıdır.

4. Nükleer alanda eğitimci, araştırmacı, denetleyici ve yatırımcı kuruluşlar arasında teknik işbirliği ve uyum sağlamak amacıyla bir üst örgütlenme modeli geliştirilmelidir.

Enerji gereksinmesinin yalnız çözüme değil, ucuz, bol ve güvenilir olma temel özelliklerine de kavuşturulması gerekir. Bu ise üretimle birlikte tüketimin de gerçek ve geçerli biçimde planlanmasından geçmektedir. Başka bir deyişle, öncelikle sanayi kesiminde elektrik enerjisinin ne amaçla ve hangi ölçülerde kullanılacağını önceden belirleyebilecek bir yapıya sahip olmak gereklidir. Elektrik enerjisi üretimi için hangi kaynak harekete geçirilirse geçirilsin, mevcut ilişkiler sisteminde üretken olmayan sanayi kesimi her zaman enerji tüketiminden büyük paylar alacaktır. Enerji bunalımı gerçekte, kalkınmaya ve gelişmeye katkıda bulunmayan tüketici nitelikli sanayileşme politikalarının kaçınılmaz ürünüdür ve her türlü sıkıntısını emekçi halk çoğunluğu çekmektedir. Bu sıkıntının giderilmesi, sanayileşmeyi doğru rayına oturtacak köklü yapısal değişiklikler sonucunda ancak gerçekleştirilir. Şimdiki ve gelecekteki enerji bunalımı gerçekte egemen sınıfların sorunu ise, bunalımı tüm neden ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldıracak yapı değişikliği de, sıkıntının yükünü çeken emekçi sınıfların sorunudur.

(*) Milliyet, 19 Aralık 1978

1 MAYIS

1 Mayıs işçi sınıfının mücadelesinde özel bir önemi ve yeri vardır. Bütün ülkelerin işçileri 1 MAYIS'ta bu büyük günü kutlarlar. Dünyanın her yerinde milyonlarca işçi ve emekçi azgın kapitalist sömürü, baskı ve zulüm düzenine karşı tek bir yürek ve tek bir yumruk olarak çıkarlar. Bütün 1 Mayıs'larda iki ayrı dünya karşı karşıya gelir. Sermaye dünyası ile EMEK dünyası, sömürü ve kölelik dünyası ile kardeşlik ve özgürlük dünyası.

1 Mayıs geçen yüzyılın ikinci yarısında azgın Amerikan burjuvazisinden, 8 saatlik işgünün koparıp alındığı gündür. EMEK dünyasının sömürü ve zulüm dünyasına karşı kazandığı bu ilk zaferi ölümsüzleştirmek için bütün dünyanın işçileri 1 Mayıs'ı birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak kutlarlar. Bu günde fabrikalar durur, makineler işlemez, çarklar dönmez. Hakim sınıfın yüreğine korku salınır, burjuvazi proletaryanın büyüklüğünü, emekçilerin gücünü 1 MAYIS gününde daha iyi anlar.

1 Mayıs 1886'da Amerikan işçi sınıfı 14 saate kadar varan çalışma süresini 8 saate indirmek için Chicago, Cincinnati, San Francisco, Saint Louise ve New York'ta 5000 işletmeyi kapsayan bir genel grev düzenledi. Grevin üçüncü günü burjuvazi düzen kurbanı ayak takımını, işçileri örgütleyerek ve silahlandırarak Mc Cormick-Harvester fabrikalarının grevci işçileri ile yapılan dayanışma toplantısına saldırttı. Dört işçi öldü, yüzlercesi yaralandı, işçi önderi Spies'in bunu protesto için işçileri Highmarket alanına çağırması, işçilerin onbinlercesinin toplanması burjuvaziyi iliklerine kadar korkutmuştu. Toplantı ajan provokatörlerin patlattığı bir bombayla provoke edildi ve polisler tarafından belirsiz yerlerden açılan ateş sonucu birçok işçi öldü, yüzlercesi yaralandı. İşçi sınıfı sindirilmek isteniyordu. Bu provokasyonu amansız bir işçi avı izledi. "Şüpheli" kimseler tutuklanıyordu. Tutuklananların tümü önde gelen işçi liderleriydi. Bunlardan dördü; Alberto Parsons, Adolphe Fisher, Auguste Spies, Georges Engel düzmece bir yargılama sonucu 11 Kasım 1887'de asıldılar. Amerikan işçi

sınıfının verdiği bu amansız mücadele 1889 yılında Paris'te toplanan Enternasyonel kongresinde değerlendirildi. Ve 1 Mayıs'ın her yıl dünya işçilerinin birlik, mücadele ve dayanışma günü olarak kutlanması kararlaştırıldı.

TÜRKİYE'DE 1 MAYIS

Türkiye'de 1 Mayıs'ın birlik, mücadele, dayanışma günü olarak kutlanması bu yüzyılın başında görülür. 1909'da Üsküp'te, 1911'de Selanik'te ve 1912'de ilk kez İstanbul'da kutlanmıştır. 1921'deki gösterilerde ise eskiye oranla daha önemli gelişmeler olmuş, işçi sınıfının örgütlenmesi ile birlikte artan gücü kendisini göstermiştir.

1923 yılında İzmir'de toplanan İzmir iktisat kongresinde 1 Mayıs işçi bayramı olarak kabul ediliyordu. Fakat bir süre sonra hakim sınıfların işçi sınıfı örgütlenmelerine karşı uygulamaya başladıkları terör ve baskıyla birlikte 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak adının bile geçmesi yasaklandı. Uzun süre kitlelere bahar bayramı olarak gösterilmeye çalışıldı.

İşçi sınıfını temsil etmeyen, burjuva örgütler dünya işçilerinin bu anlamlı gününü saptırmaya, unutturmaya çalışarak kendilerine göre işçi bayramı günü tespit ettiler (sözgelimi 24 Temmuz Türk-İş bayramı).

Güçlenen işçi sınıfı ve onun ideolojisini benimsemiş örgütler 1 Mayıs'a sahip çıkmışlardır. Yıllar sonra gerçek anlamını bulan 1 Mayıs artık burjuvazinin istediği gibi kutlanmıyor. İlk kez 1976'da ülkemizde yüzbinlerce işçi, memur, öğrenci ve teknik elemanın katılımıyla coşkulu bir şekilde kutlanmıştır. Bu coşkun kutlamadan endişe duyanlar, yüzbinlerden ürkenler 1 Mayıs 1977'yi kana bulamışlardır. Sömürü ve zulüm dünyası cinayete ve teröre dayanmak istemiş ve ondan medet umulmuştur. Şüphesiz emeğin sermayeye karşı mücadelesi dünya işçi sınıfına sayısız kurbanlara mal olmuştur. Ama bütün bu cinayetlere ve teröre rağmen işçi sınıfının mücadelesi büyüyüp güçlenmekte gelişmektedir. Bu ülkemizde de böyle olmakta tarihin çarkı hakim sınıfların aleyhine işlemektedir. 1 Mayıs alanını kana bulamalarından bir yıl sonra 1 Mayıs 1978'de yüzbinler

yine 1 Mayıs alanını coşkulu bir şekilde doldurmuştur. Bu tarihten itibaren sendikalara ve demokratik kitle örgütlerine yöneltilen baskılar giderek yoğunlaşmıştır.

Bütün engellemelere rağmen her geçen yıl birlik, mücadele ve dayanışma ruhunun gelişmesi ve 1 Mayıs'ların artık devrimci hareketin gücünün ve büyümesinin bir göstergesi haline gelmesi burjuvazinin 1 Mayıs'lara karşı önlemler almasını gündeme getirmiştir. Gösteriler sırasında taşınan ve haykırılan işçi sınıfının ve emekçi halkın taleplerini içeren pankartlar ve sloganların kovuşturmaya uğraması, renkli basında bunun yaygarasının kopartılması, bunun bir parçasıdır. Bu, yıl boyunca demokratik derneklerin kapatılması, çeşitli kovuşturmalara uğraması ile devam etti.

1979'lar Türkiye hakim sınıflarının içine düştüğü ekonomik bunalımın doruğa ulaştığı bir yıl olmuştur. Ülke bir yoklar ülkesi haline gelmiş, petrol krizi had safhaya varmış, döviz yokluğundan ya üretim durmuş, ya da fabrikalar çok düşük kapasitelerde çalışır hale gelmişlerdir. Ülkemizde hakim sınıflar tarafından uygulanan planın bir parçası olarak fa-

şist saldırı ve terör giderek dozunu artırmıştır. Yaşanılan tarih göstermiştir ki bunalımla baskı arasında diyalektik bir bağ vardır. Kendi yarattıkları terör ve cinayetleri anarşi, bölücülük demagojileriyle kullanan hakim sınıflar bu gerekçeyle sıkı yönetim ilan etmişlerdir. İşçi sınıfı ve emekçi sınıflar 1979'u sıkı yönetim şartlarında kutlamak zorunda kalmışlardır. Bir yanda yaşanılan bunalım, bir yandan baskı ve terör 1 Mayıs'ı dahada anlamlı bir hale getirmiştir, özgürlüğü sadece kendilerinin sömürü ve talan özgürlüğü olarak görenler işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma gününü yasaklama yoluna gitmişler ve 1 Mayıs'ı kutlamak isteyen devrimcileri, sendika önderlerini ve parti başkanlarını hapisanelere doldurmuşlardır.

1 Mayıs 1979'un yasaklanması hakim sınıfların halkçı temsilcilerinin ileri sürdüğü gibi içinde bulunulan şartların doğurduğu bir zorunluluk sonucu değildir. 1 Mayıs 1978'den sonra varılan kararın bilinçli bir uygulamasıdır. Çünkü seçimler sırasında halkın gözünü boyamak için milyonlarca lira harcayarak topladıklarından yüzbinlerce

daha fazla işçi ve emekçinin birlik, mücadele ve dayanışma ruhu içinde 1 Mayıs alanında işçi sınıfının ve emekçi halkın devrimci taleplerini haykırmaları hakim sınıfları çok ürkütmüştür. Çürüyüp gidenler bir kez daha bu modası geçmiş yönteme başvurmuşlardır. Ama herşeye rağmen 1 Mayıs tüm ülkede coşkulu bir şekilde kutlandı, işçi sınıfı ve emekçi halk yüzlerce can pahasına elde ettiği demokratik kazanımlardan geri adım atmadı.

1 Mayıs kutlamalarının yasaklanmasının asıl hedefi kısıtlı demokratik hakları tamamen ortadan kaldırmak, yükselen, kitleleri sarmaya başlayan devrimci hareketi geriletmektir. Hakim sınıflar işçi sınıfı ve emekçi halkın direniş gücünü ölçmek istemişlerdir. Bu yüzden önümüzdeki güncel görevler, gündeme getirilen kısıtlı dernek kurma, toplantı ve gösteri yürüyüşü özgürlüğünü tamamen ortadan kaldıran, polisler olağanüstü yetkiler tanıyan yasa tasarılarına karşı etkin mücadeleleri örgütlemektir. Hergün artan faşist teröre karşı çıkmak, emperyalizme ve faşizme karşı verilen mücadelede etkin bir biçimde yer almak herkes için insanlık görevidir.

ANTİDEMOKRATİK BASKILAR SÜRÜYOR

Odamızın 25. Genel Kurul Bildirisi, Genel Kurulumuzu izleyen dönemde temel hak ve özgürlüklerin artan bir hızla kısıtlanacağına belirtilerine dikkati çekiyor, tüm anti-demokratik uygulamalardan siyasi iktidarın sorumlu olacağını vurguluyordu. O gün bu gündür, gelişmeler Genel Kurul bildirimizde ileri sürülen görüşleri doğrular niteliktedir.

Bir yandan ekonomimiz emperyalist finans merkezlerinin daha sıkı denetim alanı içine sokulurken, öte yandan 'ekonomik önlemler'le emekçi halk derin bir yoksulluk içine itilmiştir.

Sıkıyönetim uygulaması genişletilirken, faşist saldırılar artarak sürmekte, ilerici, demokrat, devrimci kişi ve kurumlar üzerinde gerici baskılar yoğunlaşmaktadır.

Geniş emekçi yığınların oylarıyla işbaşına gelen hükümet seçim öncesi vaadlerinin herhangi birisini tutmak bir yana, egemen sınıfların dayatmalarıyla günden güne sağa gitmektedir.

İlerici siyasi parti merkezleri güpegündüz basılmakta, parti yöneticileri sokakta kurşunlanmaktadır. Kamu kuruluşlarında çalışan ilerici memur, teknik eleman ve işçilerin isimlerinin sıralandığı listeler hazırlanmakta, çalışanların dolapları, çekmeceleri aranmaktadır. Devlet kuruluşlarına 'sol sızmalar' olduğu ileri sürülerek, çalışanların örgütlerini hedef alan McCarthy operasyonlarına zeminler hazırlanmaktadır.

İlerici, devrimci, demokrat yüksek öğrenim gençliği üzerinde de baskılar alabildiğine yoğunlaşmıştır. ODTÜ'de öğrenci örgütülüğünü kırmayı amaçlayan, öğrencileri tutuklama, işkence etme, korkutup sin-

dirme girişimleri son birbuçuk aydır artan bir hızla gelişmektedir. Hacettepe Üniversitesi Yiin ve ODTÜ'nün otobüsleri içindeki öğrenci ve öğretim üyeleri ile birlikte, karargahlara çekilmekte, yıldırma amaçlı baskılar uygulanmaktadır. Bütün bunlar, toplumda eşitlik ve barışı egemen kıma iddiasıyla işbaşına gelen bir iktidarın döneminde olmaktadır.

Dönemin olağanüstü koşulları bütün anti-demokratik baskı ve uygulamaları geçerli gösterecek bir gerekçe olamaz. Emekçi halkın, demokrasi güçlerinin örgütlenme ve toplumsal muhalefet hak ve görevleri hiçbir koşulda ertelenemez.

Önümüzdeki dönem demokrasi güçleri için, kazanımlarını kararlılıkla savunmak, daha ileri mevizlere geçmek ve faşizm karşısında sarsılmaz bir birliktelik oluşturmak ve onu yenilgiye uğratmak yaşamsal önemde görünmektedir, ilerici, demokrat, devrimci teknik elemanlar da, ülkemiz düzeyinde yükselen bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi perspektiflerini bir an bile gözardı etmeden uyanık ve dinamik olacak, emperyalizmin ve faşizmin çok yönlü oyunlarını açığa çıkarmakta üzerlerine düşen görevleri artan bir sorumlulukla yerine getireceklerdir.

TEK AKKÖPRÜ ÇALIŞANLARI YEMEK VE YEMEKHANE SORUNU İÇİN 3 GÜNLÜK UYARI NİTELİĞİNDE YEMEK YEMEME DİRENİŞİ YAPTI

Ülkemiz genelindeki yapının bir parçası olan TEK işyeri genel yapıdaki sorunlarla birlikte kendine özgü sorunları olan bir işyeridir. Bunlardan biri de özel olarak AKKÖPRÜ'deki yemek ve yemekhane sorunudur. Uzun süreden beri, yetkililere iletilen sorunlara herhangi bir yanıt alınamamıştır. Bunun üzerine tüm AKKÖPRÜ çalışanları 18.6.

1979 tarihinden başlamak üzere 3 günlük uyan niteliğinde yemek yememe boykotu yapmıştır. TEK çalışanları tarafından bu konuyla ilgili aşağıdaki bildiri yayınlanmıştır:

"Ülkemiz dışa bağımlı çarpık kapitalist yapıda bir ülkedir. Bu yapının ekonomik, siyasi tüm bunalımlarını yaşamaktayız. Egemen güçlerin bunalımlardan çıkış yolu IMF ve diğer emperyalist kuruluş ve ülkelerin emirleri doğrultusunda sermayeyi memnun etmek, işçi-memur tüm çalışanları ve halkımızı daha çok sömürme daha çok baskı altında tutma şeklindedir.

Hergün paranın değeri düşürülerek, temel mallara yapılan yüksek orandaki zamlar ile işçi memur tüm emekçi halkın yaşam koşulları dayanılmaz boyutlara ulaştırılmıştır.

Bizler bu baskı sömürü çarkı içinde yaşamımızı sürdürebilmek için işgücümüzü, fiyatı devlet ve onun sahibi bir avuç azınlık tarafından belirlendiği bir biçimde satmaktayız. Doğal insanlık haklarımız bile bu bir avuç sömürücü ve onun kurumlarının tehditi altındadır.

Çalışan insanların çalışmaları, sonuçta üretimi sürdürebilmeleri için günde ortalama 3000 kalorilik besin alması gerekir. Fakat içinde yaşadığımız koşullarda aldığımız ücretlerle üretme değil yaşama olanağı kalmamıştır. Diğer taraftan işveren kendi koyduğu yasalara ve yönetmeliklere bile uymayarak tasarruf adı altında bizlerin yaşamımızı sürdürme yollarını da tıkamaktadır.

Bunun en somut örneği Akköprü işyerindeki "yemekhane" ve yenilen "yemek"tir. Akköprü çalışanları yıllardır önceleri atölye olarak kullanılan bir yerde yemek yemek zorunda bırakılmışlardır. Yemekhane olmaktan çok uzak olan bu yer pistir, duvarlardan elektrik kabloları sarkmaktadır, normal yemek

masaları yoktur, bulaşıklar uygun-
suz şartlarda yıkanmakta ve yete-
rince temiz olmamaktadır. Yemek-
hane binası (kulübesi) yemek yeme-
ye uygun değildir. Pis kokusu zaten
kalitesiz olan ve başka yerdè pişiri-
lip getirildiği için çoğu zaman so-
ğuk, zaman zaman ikinci kez kay-
naması yüzünden bir kez daha kalite-
sizleşen besin değerini kaybeden
bir durumdadır. Bu nedenle çalı-
şanların çoğunluğu burada yemek
yememektedir.

Genel olarak TEK'in ve özel olarak
Akköprü'nün yemekhane ve yemek
sorunları birçok kez işverene iletil-
diği, çalışanlardan imza toplandığı
halde işveren her zamanki ilgisizliği-
ne devam etmiştir.

İşveren için ne çalışanların nede
sağlıklarının önemi yoktur (Ülkede
işsizliğin büyük boyutlara ulaşması
iş arayanların en kötü koşullara bile
razi olması bunun temel nedenlerin-
den sadece biridir). İnsana verilen
değerin ne olduğu burada açıkça
görülmektedir. Çalışanlar kendileri-
ni ezen sömünlere karşı birleşip
mücadele etmedikleri taktirde soy-
gun ve sömürü hergün daha artacak-
tır. Haklarımız yalnızca emekçilerin
kararlı ve etkin mücadelesi ile alınır.

Akköprü işyerinde çalışanlar olarak
yemek ve yemekhane sorunu konu-
sundaki taleplerimiz şunlardır.

1. Akköprü işyerinde sağlık koşu-
llarına uygun bir mutfak kurul-
malı kazan kaynatılmalıdır.
2. Bir yemekhane kurulmalı sağlıklı
düzenli bir yapı oluşturulmalıdır.
3. Yemeklerin kalitesi, besin değeri
çalışma koşullarına uygun ol-
malıdır.
4. Tabldot işleyişinde çalışanlar
söz ve karar sahibi olmalıdır.

Memurlar, teknik elemanlar, işçiler
olarak bu en doğal yaşam hakkımı-
zı almak için omuz omuza mücade-
le edeceğiz.

TEK ÇALIŞANLARI"

ETİBANK ANTALYA İŞYERİNDE ÇALIŞAN TEKNİK ELEMANLAR AĞIRLAŞAN YAŞAM KOŞULLARINA KARŞI MÜCADELE VE BİRLİK ÇAĞRISI YAPTI

Büyük bir çoğunluğu geçim sıkıntı-
sı çeken, kamu ya da özel kesimde
çalışan, aldığı ücretin yarısından fazla-
sını ev kirasına veren, mesleğini
emekçi halkın yararına gereğince
uygulayamayan, baskı ve saldırıya
uğrayan, devrimci-demokrat,yurtse-
ver mühendis ve mimarlar sorunları-
nın nedenlerini hergeçen gün daha
iyi anlamakta, bunlardan kurtulma-
nın yollarını daha açık bir biçimde
yaşayarak öğrenmekte, görmekte-
dirler. Bu bağlamda TMMOB'a üye
devrimci, demokrat, yurtsever mü-
hendis ve mimarlar ekonomik ve de-
mokratik haklarının alınması yolun-
da örgütlenme isteklerini açığa vur-
makta ve grevli toplu sözleşmeli
sendikal hakları alma gerekliliğini
giderek daha kuvvetli bir biçimde
duymaktadırlar. Geçtiğimiz Nisan
ayı içerisinde, ETİBANK Antalya
Elektrometallurji Sanayii İşletmesi
Müessesesi Ternik Elemanlarının ya-
yınladıkları bir bildiri, mimar ve
mühendislerin ve genel olarak bütün
teknik elemanların içinde bulundu-
ğu bu durumu açıkça göstermekte-
dir. Çoğunluğunu TMMOB üyesi
mimar ve mühendisin oluşturduğu
35 teknik elemanın imzasını taşıyan

bildiride şöyle denilmekte:

"Bugüne kadar ülkenin içinde bu-
lunduğu ekonomik darboğazı dik-
kate alan bizler; hakkettiğimiz ücreti
alamayışımızı sinemize çektiik.
Belirli sınıflara yasalarla ekonomik
ve sosyal haklar vererek egemen kı-
lan yasa koyucularını uyarıyoruz.
En ağır sosyal koşullar altında çalı-
şan ve gerekli ekonomik hakları ve-
rilmemiş bizler en doğal haklarımızı
alana dek mücadeleye hazır olduğu-
muz, sayın ilgililerimizin ciddi ola-
rak konunun üzerine eğilmelerini ve
biz kamu kuruluşlarında çalışan
Teknik Elemanların ekonomik ve
sosyal haklarının verilmesini istiyoruz.
Meslek kuruluşlarımızında orta-
k bir düşünce birliği içinde sorun-
larımıza sahip çıkmalarını ve öncü
uğraşlarını bekliyoruz. Üretimle
direkt ilişkili bizler bu konuda ka-
rarlıyız, bütünüz. Saygılarımızla.

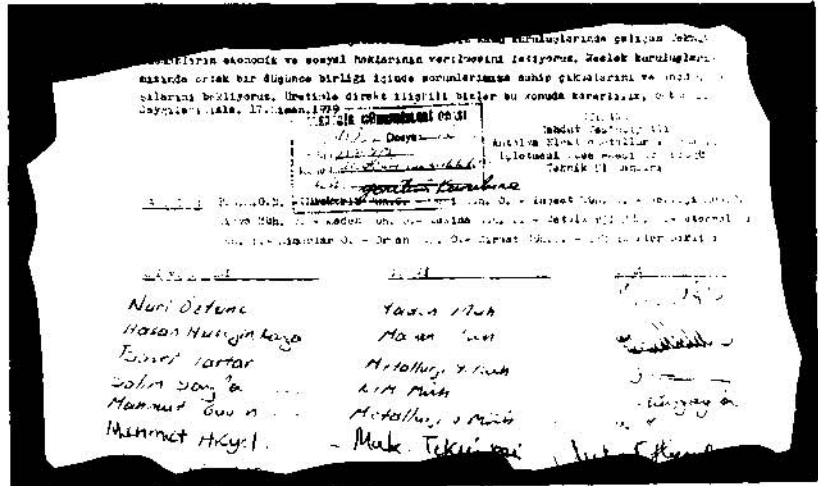
17 Nisan 1979

ETİBANK

Mahdut Mes'uliyetli

Antalya Elektrometallurji Sanayii
işletmesi Müessesesi Müdürlüğü
Teknik Elemanları

Bu bağlamda, önümüzdeki dönem-
de TMMOB'a ve bağlı odalara grevli
toplular sözleşmeli sendikal hakları al-
ma mücadelesini yükseltip eldeki
kaynakların çok daha verimli bir bi-
çimde kullanılmasının önündeki en-
gelleri kaldırma doğrultusunda
önemli görevler düşmektedir.

ENERJİ

URANYUM FİYATLARI

Fransız nükleer madencilik ve yeniden arıtma şirketi (COGEMA) başkanı Georges Besse, OPEC ülkelerinin son akaryakıt zamlarıyla uranyum fiyatlarında hızlı bir yükselme beklediğini, böylece 1976 fiyatından birer 42 dolar/pound dolayında olan uranyum fiyatlarındaki kararlı dönemin sona ereceğini ileri sürdü.

Kısa dönemde uranyum sıkıntısı olmayanını, 1976 yılında 30 000 ton olara... ya toplam üretiminin 16 000 tonunun ABD, 4200 tonunun Fransa tarafından karşılanacağını belirten COGEMA başkanı uzun dönemde daha az iyimser. Bir uranyum maden ocağı, 8 yılda tam kapasite üretime geçebilirken 1985'te toplam istemin 100 000 ton olacağını öngören Georges Besse'e göre, 1985'de sunu ve istem çok duyarlı bir dengede olacak ve dünya 1990'larda, tükenen rezervler yüzünden önemli sorunlarla karşı karşıya gelecek. Bu nedenle COGEMA, bu yıl uranyum aramalarına 46 milyon dolar ayırmış durumda. COGEMA'nın 1978 yılındaki net karı ise 1400 milyon dolar.

Fransız Atom Enerjisi Kurumu (CEA)'nın bir kolu olan COGEMA, kaynaklarını ülke içindeki politik dalgalanmalardan korumak amacıyla Mali, Senegal, Gine, Kanada ve Güney Amerika'daki uranyum ocaklarını geliştiriyor. (*Kuşkusuz, temel amaç, amansız emperyalist sömürünün sürdürülmesi*). Tüm bu yatırımların parasal kaynağının ise, La Hague'daki yeniden işleme fabrikasına verilen yığınsal siparişler olduğu belirtiliyor. Fabrika, 1980 yılı sonuna kadar Japonya, B.Almanya, İsveç, İsviçre, Belçika, Hollanda ve Avusturya'dan gelen siparişlerle tümüyle dolu durumda.

Le Tricastin'de Şubat 1979 da üretime başlayan Eurodif zenginleştirme tesisleri, ilk yıl, 8 tane 1300

MW gücündeki reaktörün yakıt gereksinimine eşdeğer 2 milyon birim zenginleştirilmiş uranyum üretecek ve 10,8 milyon birimlik tam kapasiteye 1982 yılında ulaşacak.

COGEMA'nın ikinci bir zenginleştirme tesisi için acele etmeyeceği, bir süre uluslararası nükleer enerji programlarını ve zenginleştirilmiş uranyum fiyatlarını izleyeceği belirtiliyor. Söz konusu fiyatlar pound başına ABD'de 88 dolar, Sovyetler Birliği'nde 86.2 dolarken Euradif fiyatı 135 dolar.

YENİ BİR NÜKLEER KOALİSYON

İngiltere'de, Rolls-Royce, Northern Engineering Industries, Combustion Engineering (C-E) şirketlerinin ortaklığıyla, yeni bir nükleer koalisyon oluşturuldu. Şirketlerin ilk ikisi İngiliz, üçüncüsü ABD kökenli PWR (Basınçlı su reaktörleri) üretecek olan şirket, bir İngiliz yetkiliye göre, dünya pazarlarında, Westinghouse, Babcock Wilcox ve Kraftwerk Union (KWU)'a karşı yeni bir güç olacak ve İngiliz enerji mühendisliğine uluslararası bir boyut getirecek. Bir başka yetkili de, yeni ortaklık yüklü bir dışsatım programı (sipariş listesi) gerçekleştiremezse, İngiltere'de fabrikalar kurmasının pek anlamı olmayacağı görüşünde.

Yeni ortaklık, nükleer ailenin yeni bir üyesi olarak, İngiltere ve dünyadaki pazarlara girme çabasında. ABD kökenli C-E şirketi, yeni ortaklarına, ABD'de aldığı işlerde çalışma olanağı arıyor. Ayrıca daha önceden araştırma geliştirme çalışmalarında KWU, C-E işbirliği, yeni ortakları kapsayacak biçimde genişletilerek, aile ilişkilerinin pekiştirilmesine çalışılacak.

AVRUPA'DA ENERJİ

AET ülkelerinin elektrik enerjisi

üretimi 1978 yılında % 4.6 artarak 1 122, 4 TWh'ı (1 TWh = 10³ GWh) buldu. Nükleer enerji üretimindeki artış ise % 11, 3 (115, 5 TWh). Bu alanda, Fransa, geçen yıl % 64.4. artış ile başta gidiyor. Batı Almanya'nın üretimindeki % 1,5 azalma da, bu ülkede nükleer santral lara karşı yürütülen etkin muhalefete bağlıyor.

ENERJİ MÜHENDİSLİĞİ

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, enerji savurganlığını önlemek ve enerji artırımı sağlamak amacıyla, kamu kuruluşlarında Enerji Mühendisliği, Enerji Grupları ve Enerji Denetim Kurulları oluşturulmasına karar verdi.

Başlangıçta, kamu kuruluşlarında çalışan elemanlar arasından seçilmesi düşünülen enerji mühendisleri, daha sonra üniversitelerin açacağı konuya ilişkin yüksek lisans ve doktora programlarını bitirenler arasından seçilecek. Enerji Mühendisleri, Enerji Gruplarının çalışmalarının yürütülmesinden sorumlu olacaklar. Enerji Grupları, enerji savurganlığını önleyecek, enerji artırımını sağlayacak önlemlerin bilimsel olarak araştırılmasıyla görevli olacak ve gerektiğinde laboratuvar olanaklarıyla desteklenecek. Enerji Denetleme Kurulu ise üst düzeyde yöneticilerden oluşacak ve Enerji Grubunun çalışmalarını denetleyecek.

Yapısal aksaklıklara dokunmayan bu tür yüzeysel düzenlemelerin ne ölçüde başarılı olacağı belirsizdir. Kamu kuruluşlarının, son derece verimsiz, plansız ve eşgüdümsüz işleyişlerine enerji mühendisliği, grubu ve denetleme kurulu örneği "katkı" ların hiç bir yarar getirmeyeceği, bu güne kadar ki uygulamalarla açığa çıkmıştır. Yinelemekte yarar var. Kamu kuruluşları, özel kesime kaynak aktaran, yatırım maliyeti yüksek ara malı üreten, özel mühendislik şirketlerine haksız kazanç sağla-

yan, anti-demokratik yapılarından kurtarılmadıkça, her yeni düzenleme sorunları biraz daha karmaşık, içinden çıkılmaz yapmaktan başka bir işe yaramayacaktır.

Enerji savurganlığının temelinde ülkenin içinde bulunduğu çarpık kapitalist yapı yatmaktadır. Bu yapıdan kaynaklanan tüketim mali üreten nitelikteki sanayi sektörü elekt-

rik enerjisi üretiminin % 74'ünü yutmaktadır. Ülke petrol tüketiminin 1/3'ü karayolu taşımacılığına gitmekte olup ucuz ve kitlesel demiryolu taşımacılığı bilinçli bir şekilde engellenerek yerli ve uluslararası tekelere çok karlı Kazanç kapıları açılmıştır.

Enerji tasarrufunun bu tür önlem-

lerle sağlanamayacağı ortaya çıkmıştır. Gerçek anlamda tasarruf, sanayinin tüketim malları üretimine dönük yapısını, yatırım malları üreten bir yapıya dönüştürecek, merkezi bir planın uygulanmasıyla ve tüm bağımlılık ilişkilerinin koparılmasıyla mümkündür. Bu da bugünkü sermaye iktidarlarının yapabileceği bir şey değildir.

Petrol zamları kimin işine yarıyor?

OPEC ülkeleri bugün dünya petrol rezervlerinin % 71.6'sini elinde bulunduran, % 44'ünü üreten ve % 84.7'sini ihraç eden bir topluluktur. Fakat hepsi "az gelişmiş bağımlı ülkeler" grubuna dahil olan üye ülkeler, bu kaynaklar üzerinde hiçbir kontrole sahip değildir. Bu ülkelerin sahip olduğu kaynaklar çokuluslu tekeller tarafından işletilmekte ve ihraç edilmektedir. Bu örgüt 1960 yılında, petrol fiyatlarının ve şirketlerce devlete ödenen mülkiyet hakları ve vergilerin çoğaltılması amacı ile kuruldu. OPEC, örgüt olarak, 1973 Ekim savaşı (Arap-İsrail Savaşı) sonra uyguladığı ve ilk bakışta İsrail'e ve onun destekleyicisi durumunda olan başta ABD olmak üzere diğer batılı emperyalist ülkelere yöneltilmiş gibi gözükken petrol ambargosu ve petrol zammı ile, adını dünya ölçeğinde duyurdu. Ve bu petrol zammı, 1973-1974 yıllarında emperyalist-kapitalist sistemin içinde bulunduğu ekonomik bunalımın görünen ya da gösterilmek istenen nedeni oldu. OPEC ülkeleri, daha sonraki yıllarda, gerek örgüt olarak, gerekse tek tek petrole fasıllarla değişik oranlarda zam yaptılar. Son olarak da geçtiğimiz Mart ayı içerisinde yapılan zam yüzde 9 oranında oldu.

OPEC ülkelerinin bu süreç içerisinde yaptığı zamlarla ilk bakışta kendi ülke halklarının elinde görünen bu kuvvetli silahın "petrol silahının" gerçekte kimin elinde olduğunu ve kime karşı kullanıldığını anla-

yabilmek için, petrol zamlarının emperyalist ülkelerin ekonomilerine, petrol üretimi olmayan ya da çok kısıtlı olan bağımlı ülkelerin ekonomilerine ve de kendi ülke ekonomilerine yaptığı etkileri ayrı ayrı incelemek gerekiyor. Açıkçası incelenmesi gereken nokta bu zamların hangi ülkelerin işine yaradığı ve aksine hangi ülke ekonomilerinin bunalıma girmesine neden olduğudur. Bunun için sebepleri ve doğurduğu sonuçları açısından en belirgin olan 1973 Aralık zammı ve sonuçlarını incelemek daha doğru olur.

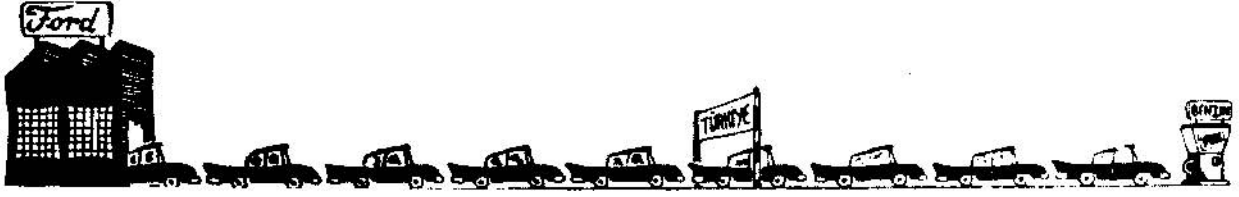
Artık kesinlikle anlaşılmıştır ki 1973 yılındaki petrol krizi ham petrol darlığından dolayı ortaya çıkmamıştır. Petrol şirketleri dünyanın en büyük enerji tüketicisi olan ABD'de bu krizi rafineri kapasitesini sınırlandırarak bilinçli olarak yaratmışlardır. Hatta kriz görüntüsünün iyice inandırıcı olmasını sağlamak amacı ile dağıtım bile aksatılmıştır.

İşte yapay olarak yaratılmış bulunan bu petrol krizi, batı ekonomi yazarları ve politikacılarının yaptıkları yayın ve propagandaya göre 1974 yılında emperyalist-kapitalist sistemin geçirdiği ekonomik bunalımın sebebi olarak gösterildi. Ve bu yazar ve politikacıların yaydıkları yoğun fikir şu oldu: OPEC zammı geldi, batıda enflasyon oldu. Acaba bu ne ölçüde doğru? Batı son çeyrek yüzyılda alışmadığı enflasyon oranlarına 1974'te OPEC zammıyla daha hızlanmış ama esas olarak

1970'ten sonra başlamıştır. Bunu OECD istatistiklerinden ülke ilke görme olanağı vardır. Birleşik Amerika'da 1966-1969 arasındaki üç yıllık fiyat artışı yüzde 6.6 iken 1970-1973 yılları arasında fiyat artışı üç buçuk kat fazlası ile yüzde 22.7'dir. Batı ekonomisinin kendisi ile övündüğü Almanya'da ilk üç yıllık fiyat artışı sıfıra yakın iken sonraki üç yıldaki fiyat artışları yüzde 14.3'tür. Ve diğer batılı emperyalist ülkelerin fiyat artışı yüzdelerinde de 1970 yılından itibaren benzeri artışlar olmuştur. Bu bağlamda, daha OPEC zammı yapılmadan 1973'te enflasyon oranları bu ülkelerde görülmemiş oranlarda yükselmişti. Batılı emperyalist ülkeler çok ciddi bir durgunluk dönemi yaşıyor ve bu ekonomilerde üretim artmıyor aksine daralıyordu.

Dolayısıyla 1973 petrol krizi emperyalist-kapitalist sistemin bunalımının sebebi olamaz, oka olsa bir sonucu olabilir. Çünkü, 1973 OPEC petrol zammı Batı ekonomilerinin bağımlı az gelişmiş ülkeler aleyhine düzelmesi sonucunu vermiştir. Peki bu nasıl olmuştur?

Petrol bunalımı batılı emperyalist ülkeleri ilk aşamada 1-1.5 yıl bir bunalımda bıraktıktan sonra bir atılma sokmuştur. Petrol zammından dolayı OPEC ülkelerinin artan gelirleri Batılı bankalara doğru akmıştır. 1974 ve 1975 yıllarında batı ülkelere 80 milyar dolar aşan petrol doları gelmiştir. Bu dolarlar eğer

durgun Batı ekonomilerine şırınga edilseydi bir enflasyon olması işten d.ğildi. Batılı maliyeciler, ekonomiyi durgunluktan ve bağımlı ülkelere benzeyen bir enflasyondan kurtarmak için, bu petrol dolarlarını batı sistemi dışına, yani gelişmekte olan ülkelere verip onlara bunlar karşılığında mal satma yolunu seçti.

Bu arada, petrol fiyatları zammı bir fiyat yükselişi doğurdu. Aslında bu fiyat yükselişini sadece OPEC ülkelerinin ham petrole yaptıkları zam doğurmadı. Batı ülkeleri bu fiyat artışını fırsat bilip petrolden alınan vergileri de artırdılar, örneğin ham petrole getirilen zam 100 ise, bunun petrol ürünlerine yansıtışı B.Amerika'da 175, İsviçre'de 160, Batı Almanya'da 155 oldu. Yani ham petrol zammına bu ülkelerin maliyecileri vergi ekleyerek ülkelerin içine yansıtıldılar. Doğal olarak bu zamlar her türlü ürüne yansdı ve böylece OPEC'cilerin ve maliyecilerin çabasıyla yeni bir yüksek fiyat düzeyi ortaya çıktı. Yüksek fiyat düzeyleri, aynı para hacmi ile daha düşük bir ciroya sebep olacağından ve düşük ciro da ekonomik durgunluğu körükleyeceğinden, Batılı ekonomiler hem enflasyondan kaçınmak ve hem de durgunluğu yenmek için OPEC ülkelerinin petrol dolarlarını kullandılar. Ve ilk dönemde (1974-1975 yılları süresince) hem Dış Ticaret'in para olarak değerini artırdılar, hem de üretecekleri malları alacak parayı az gelişmiş bağımlı ülkelere ve sosyalist ülkelere sağladılar. Batılı ülkeler, petrol bunalımından çok önce kökü 1970 yılına dayanan bir ekonomik durgunluk içerisinde bulunmaları ve bunun doğal bir sonucu olarak yeterli üretimleri olmaması nedeni ile, bu ilk dönemde dış ticaret hacimlerini mal olarak zaten

artıramazlardı. Böylece, petrol zammından sonraki ilk 1-2 yıl içerisinde, içinde buldukları bunalımdan çıkamadılar. Fakat ikinci dönemde (1975'in ikinci yarısı ve sonraki sürede) mal dışsattıklarını ilk dönemde sağladıkları kredilerle, hacim olarak yüksek oranda artırdılar. Ve bu mal dışsattıklarını, kendilerinin de bilinçli olarak körükledikleri yüksek fiyat düzeyleri üzerinden yaptılar. Bu gerçekleri uluslararası ticarette otorite olan GATT örgütü yayınlarının verdiği bazı rakamlarda gözlemlemek mümkün. Şöyle ki; imalat sanayii üretimi 1974'ün ilk yarısından 1975'in ilk yarısına kadar yüzde 12 kadar düşmüş ve 1975'in ikinci yarısında başlayan iyileşme 1976'nın ilk yarısında da sürmüş ve bir önceki aynı döneme göre yüzde 9'u bulmuştur. Böylece, 1973 Aralık petrol zammı, Batılı ekonomilerin durgunluktan çıkmasına ve göreceli atılımlar yapmasını sağlamıştır.

Aynı sürecin OPEC ülkeleri dışında kalan diğer az gelişmiş bağımlı ülkelerin ekonomilerinde nasıl geliştiğine bakalım. Batılı ülke ekonomilerinin 1970'lerde başlayan durgunluk dönemi, öncelikle onların dışalımını etkiledi. Yine GATT yayınlarına göre; Batılı ülkelerin dış alımları II. Dünya savaşından sonra ilk kez düştü. Dış alımlardaki bu azalma, değer olarak pek az olmasına rağmen hacim olarak yüzde 8 oldu. Batılı ülkelerin birbiriyle alışverişi artarken petrol satan ülkelere dışalımını % 10 ve satmayan ülkelere dışalımını % 5 -değer olarak düşürdü. Buna karşılık gelişen ülkelere satışları değer olarak % 7 artmış oldu.

Batılı ülkelerin dışsattıklarındaki bu değer artışının nedeni dış satımların hacim olarak artması olduğu kadar,

batılı tüccar ve onların diplomatik temsilcilerinin bu malları bağımlı ülkelere -petrol fiyat artışlarını bahane ederek yarattıkları- yüksek fiyatlar üzerinden satmaları olmuştur. Böylece, batılı ülkeler az gelişmiş bağımlı ülkeleri tam deyimleriyle kazıklarken fiyat yüksekliklerini ham petrole çok para ödemekle açıkladılar. Bunu 1975 yılında da böyle yaptılar. Oysa 1975'te bu ülkeler ham petrole 1974'ten % 5 eksik ödeme yaptılar. Ve böylece, Batılı ve OPEC ülkelerinin dışındaki ülkelerin 1974 ve 1975'deki toplam dış alım oranı artışı, toplam dış satım artışının çok üstünde oldu. Aynı şekilde tek tek az gelişmiş bağımlı ülkelerin dış alımlarındaki artışın dış satımlarındaki artışın çok üstünde olması bu ülkelerin daha çok dış ticaret açığı vermeleri, daha fazla borçlanmalarına neden oldu. Gerçekten de Batılı ülkeler 1974-1976 yılları arasında az gelişmiş bağımlı ülkelere dış ticaret açıklarını finanse etmek için 90 milyar dolar verdiler. Bu ülkelerin borçları 3 yılda 60 milyar dolardan 150 milyar dolara çıktı. Borçlan (1974-76) iki buçuk kat artan ülkeler arasında en büyük oranda artışlar Brezilya, Güney Kore ve Türkiye'de olmuştur. Böylece 1976 yılı sona erdiğinde Batı ekonomisinin 1970'te içine girdiği bunalım sona ererken Batı ekonomileri borç alıp yenilenmesi ve borçların artışıyla gelişen bir ekonomiler(!) topluluğu kurmuş bulundular. Bu ülkelerin bazıları Güney Avrupa ülkeleri; Yunanistan, Portekiz, Türkiye, Güney Amerika ülkeleri; Brezilya, Arjantin, Şili, Paraguay, Nikaragua ve Doğu Asya'dan Güney Kore Cumhuriyetidir.

Petrol kaynaklarına sahip olan ülkelerin petrol dış satımından elde ettiği gelire gelince, açıktır ki, bu kay-

naklar bu ülkeler halklarının yararına kullanılmamaktadır. Bunun en iyi göstergesi OPEC ülkelerinin petrol gelirlerinin nasıl kullanıldığına bakmaktır. Şah döneminde Orta Doğu'nun jandarmalığını yüklenmiş bulunan İran, bir yandan Basra Körfezi'ndeki gerici rejimleri silahlı kuvvetleri ile desteklerken öte yandan da silah tekellerinin başmüşterisi durumuna gelmiştir. 1973 ve 1976 yılları arasındaki 3 yıllık sürede ABD'nin toplam 8.3 milyar dolarlık yabancı silah siparişlerinin 3.8 milyar dolarlık kısmını gerici Arap yönetimlerinin lideri durumundaki Suudi Arabistan yapmıştır. Fakat bunlar emperyalist ülkelerde yapılan yatırımların ve bu ülkelerin bankalarına yatırılan paraların yanında devede kulak misali kalmaktadır. OPEC ülkeleri dörtte biri ABD'ne olmak üzere yurtdışı yatırımlara 50 milyar dolar yöneltmişlerdir. Bu yatırımlar ve batılı ülkelere satılan mallardan arta kalan 50 milyar dolar ise yine batılı ülkelerin bankalarına yatırılmıştır. Bu paranın 21 milyar doları İngiliz, 11 milyar doları Amerikan ve 26 milyar doları ise diğer batılı ülkelerin bankalarına yatırılmıştır. Yani bir yandan petrol üreten ülkeler halklarının en temel ihtiyaçları dahi karşılanmazken, petrol gelirlerinin büyük bir kısmı çok çeşitli yollardan uluslararası sermayenin kasalarına akmıştır ve akmaktadır.

Diğer önemli bir nokta ise OPEC ülkelerinin ithal ettikleri malların fiyatlarındaki artışın bu ülkelerin gerçek gelirlerini büyük ölçüde düşürmüş olmasıdır. Elde edilen gelirin ithal malları fiyat artışları ile deflate edilmesi sonucu 1974 yılının ilk 3 ayında 16.5 milyar dolar olan gerçek petrol gelirlerinin 1975 yılının ilk üç ayında 12.5 milyar dolara düşmüştür. Batılı ülkeler petrol fiyatlarındaki artışı, kendi mallarının fiyatlarını artırmak yolu ile karşılamışlardır. Nitekim OPEC ülkeleri 1975 sonbaharında Viyana'da, kaybettikleri alım gücünü karşılamak için çareler bulmak amacıyla top-

lanmışlar ve bu toplantının sonucunda gerici Arap yönetimlerinin lideri durumundaki Suudi Arabistan'ın daha fazla taleplere sert bir biçimde karşı çıkması ile ancak % 10' luk bir fiyat artışı için karar alabilmişlerdir. Fakat, OPEC ülkelerinin kaybı yine devam etmiştir. Bu şartlar altında en fazla zararlı çıkarlar emperyalist-kapitaiist sistem içinde yer alan petrole sahip olmayan az gelişmiş bağımlı ülkelere olmuştur. Bu ülkelerin zaten uluslararası tekeli sermayenin çıkarlarına göre belirlenmiş bulunan dış ticaret yapılan içerisinde dış ticaretleri giderek artan miktarlarda açık vermiştir.

DPEC ülkeleri tarafından uluslararası tekeli sermayeye aktarılan petrodolarları özel bankalar az gelişmiş bağımlı ülkelere kredi olarak verdiler. Fakat, petrodolarları az gelişmiş bağımlı ülkeler gereği kadar emip bitiremeyince özel bankalar sosyalist ülkelere de kredi açmak zorunda kaldılar.

Fakat planlı ekonomiler gerekli fonları alınca, emperyalist-kapitaiist sistem içinde yer alan bağımlı ülke ekonomilerinin uğradıkları bunamlara hiç uğramadılar. Böylece sosyalist ülkeler, emperyalist-kapitaiist sistemden elde ettiği kredilerin de yardımıyla sanayilerini güçlendirmiş oldular.

1973'ün sonlarında başlayan petrol krizi süresince bazı tekeli merkezler diğerlerinin aleyhine gelişmiş ve bunların kazançları diğerlerinin zararlarına olmuştur. ABD kaynaklı sermayenin egemen olduğu petrol sektörünün karları artarken başka emperyalist ülke sermayelerinin hakim olduğu diğer birçok sektörün içinde bulunduğu kriz daha da sarsıcı olmuştur. Bu sektörlerin başında otomotiv sanayi ve ulaşım gibi sektörler gelmektedir. Fakat, bugün artık, aralarındaki çelişkiler derinleşmesine rağmen gerek sermayenin uluslararasılaşması gerekse emperyalist-kapitaiist sistemden kopuşlar emperyalist metropollerin büyük öl-

çüde bütünleşmesine yol açmıştır. Kapitalizmin eşitsiz ve sıçramalı gelişim yasası gereğince her zaman gündemde olan yeniden paylaşım, uluslararası tekeli sermayenin dünya çapındaki iş bölümü ve uzmanlaşması bunun yansısı sosyalist ülkelerin varlığı, daha da önemlisi ulusal kurtuluş savaşlarının öldürücü darbeler vurması sonunda emperyalist ülkeler arasında yeni bir dünya savaşına başvurmaksızın başka yöntemlerle gerçekleşmektedir. Bu yöntemler de daha çok, uluslararası tekeli sermayenin öz kuruluşları olan ve bütün dünya kapitalist sisteminin işleyişini yönlendiren Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, vb. gibi kuruluşlarda sürekli olarak değişen güçler dengesinin yansısı ve buna göre pazarlıkların yapılmasıdır. Bu bağlamda, ilk bakışta OPEC'in elinde gözükken petrol silahı aslında ABD'nin elinde olduğu kadar, bu silah bazı çevrelerin söyledikleri gibi ABD'nin dış ekonomik ilişkilerdeki rakiplerine ya da ticaret ortaklarına yöneltilmiş olmaktan çok, doğrudan emperyalist-kapitaiist sistem içinde yer alan bağımlı ülkelere, bütün emperyalist ülkeler adına yöneltilmiş, bir silah olmuştur.

KAYNAKLAR

- (1) "Çokuluslu Petrol Tekelleri Üzerine", Tüm İktisatçılar Birliği Aylık Bülteni, s. 47, Mayıs 1978.
- (2) Arslan Başer Kafaoglu, "Petrol Zamları — Ya da— Ekonomide Türkiye Ne Yapmalı", Cumhuriyet gazetesi, 25-29/3/1979.
- (3) M. Tanju Akad, "Petrol Alanında Uluslararası Tekeli Sermaye", Türkiye, 3. Petrol Kongresi, 1977.
- (4) Oğuz Türkyılmaz, "Türkiye Petrolünde Yabancı Tekeller", Türkiye 3. Petrol Kongresi, 1977.